

**Tâlcuirea Apocalipsei
dumnezeiescului evanghelist
Ioan Teologul,
alcătuită de Oecumenius**

Traducere din limba greacă:

Andreea Stănciulescu

EDITURA ECUMENITA

2017

niloae și Pr. Ioan Buga, note Pr. Prof. D. Stăniloae, ed. I.B.M. al B.O.R., 1982.

Iohannes Chrysostomus, *De remissione peccatorum*, Excerpta ex Migne Patrologia Graeca.

Oecumenius: *Commentary on the Apocalypse*. The Fathers of the Church - volume 112, a new translation of John N. Suggit, The Catholic University Press, Washington, D.C., 2006.

Origenes, *Fragmenta in Psalmos 1-150*, Antiquarium.

Vasile cel Mare, Sfântul, *Scrieri dogmatice și exegetice*, Colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” 4, Editura Basilica, 2011.

Cuprins

Prefață	5
Cuvântul întâi	11
Cuvântul al doilea	35
Cuvântul al treilea	55
Cuvântul al patrulea	77
Cuvântul al cincilea	99
Cuvântul al șaselea	123
Cuvântul al șaptelea	145
Cuvântul al optulea	163
Cuvântul al nouălea	189
Cuvântul al zecelea	211
Cuvântul al unsprezecelea	235
Cuvântul al doisprezecelea	261
Bibliografie	285

Cuvântul întâi

Toată Scriptura este de Dumnezeu insuflată și de folos, zice undeva un sfânt cuvânt (II Timotei 3, 16). Căci toți cei care ne-au vestit cuvântul mântuitor, prorocii și apostolii și evangheliștii, întru Duhul au fost înțelepțiți. Iar dumnezeiescul Ioan decât toți propovăduitorii este mai sfânt și mai duhovnicesc decât orice om duhovnicesc, ca unul ce a căzut la pieptul Domnului (Ioan 13, 25) și prin sărutările lui a scos mai îmbelșugat harul Duhului. De unde a și fost numit „fiul tunetului” (Marcu 3, 17), căci a tunat sub cer cu dumnezeieștile sale învățături. Cât despre această lucrare a lui de față atât despre tainele cele simple, cât și despre cele desăvârșite, ar putea zice că este cu adevărat pretainică. Pentru că nu ne vorbește doar despre cele de față, ci și despre cele trecute și cele care au să fie.

Și acesta este semnul prorociei desăvârșite: a cuprinde cele trei vremuri. Însă și cei din afară⁷ ni-i pun înainte pe prorocii care vedeau de la sine înșiși „cele ce sunt, cele ce vor fi și cele dinaintea celor ce sunt”⁸, fiind făcuți de ocară de prorocii noștri, după cum socotesc eu. Căci cei

⁷ Oar. 4; Origen, *Omul la Facut*, 125.

⁸ Oar. 8; Origen, *Omnia la Ipon*, 1, 1-3.

⁷ Păgânii.

⁸ Homer, *Iliada*, 1.70; cf. Hesiod, *Teogonia*, 38.

care ghicesc de la ei înșiși, încă și dracii care lucrează întru ei, nu au avut vreodată cunoștința a toate. Trebuie ca cel ce încearcă să tâlcuiască cele duhovnicești să fie duhovnicesc și înțelept întru cele dumnezeiești, de vreme ce „este al celor duhovnicești să judece cele duhovnicești”, după cum spune dumnezeiescul apostol (I Corinteni 2, 13). Iar eu am stat tot atât de departe de lucrarea Duhului, ca și de dumnezeiasca și preaînalta înțelepciune.

Pentru aceasta, am început lucrarea mai mult cu îndrăzneală decât cu hotărâre. Căci „în sufletul cu rău meșteșug nu va intra înțelepciunea, nici nu locuiește în trupul plin cu păcate” (Înțelepciunea lui Solomon 1, 4), după cum arată Solomon și adevărul. Deci am ales de bunăvoie încercarea de a arăta ceea ce nu s-a cercetat întru ea. Încă nu este un lucru neștiut că unii au încercat să spună despre scrierea de față că este mincinoasă și nepotrivită cu celelalte scrieri ale lui Ioan. Iar eu din înseși graiurile ei mărturisesc adevărul lor, că sunt folositoare de suflet și că nu au nimic care să nu fie dumnezeiesc și vrednic de cel care a scris-o. Și legat de aceste [scrieri], cei socotiți părinți au încuviințat și au adeverit aceasta: preamarele Atanasie în înșiruirea cărților canonice ale Noului și Vechiului [Testament]⁹, dumnezeiescul Vasile în scurta cercetare

⁹ Sfântul Atanasie, Epistola 39.

„Despre Fiul”¹⁰, Grigorie Teologul în cuvântul „La Sosirea Episcopilor”¹¹, preaînțeleptul Metodie în cuvântul „Despre Înviere”¹² și Chiril cel Mare cu fapta și cu cuvântul în cartea a șasea a scrierii „În Duh și Adevăr”¹³. Pe lângă aceștia, și dumnezeiescul Ipolit în „Tâlcuire la Daniel”¹⁴. Căci nu ar fi fost pomenită de niște părinți atât de vrednici de crezare dacă s-ar fi aflat întru ea ceva mincinos sau de lepădat. Și, dacă nu aș ști că bine-cugetătorii râvnesc dreapta-măsură, ar putea fi arătați și alți sfinți care dau mărturie despre această scriere. Căci dacă „funia întreită nu se va frânge curând”, după cuvântul Ecclesiastului (Ecclesiastul 4, 12), cu greu s-ar putea frânge cea înșesită. Deci ce ne grăiește prin Apocalipsă sfântul ucenic al lui Hristos și laudătorul dragostei dumnezeiești? Să vedem acum împreună celelalte cuvinte dumnezeiești, chemând în ajutor mijlocirile lui.

Descoperirea lui Iisus Hristos: pe care Dumnezeu i-a dat-o lui, ca să arate robilor Lui cele ce trebuie să fie degrabă. Și a dat-o trimițând-o prin îngerul Lui robului Său Ioan, care a mărturisit cuvântul lui

¹⁰ Sfântul Vasile cel Mare, *Adversus Eunomium*, 2.14.

¹¹ Sfântul Grigorie de Nazians, *Cuvântări*, 42.1.

¹² Methodius, *De resurrectione*, 2.28.5.

¹³ Sfântul Chiril al Alexandriei, *De adoratione et cultu in spiritu et veritate*, 6 (Despre închinarea și slăvirea în Duh și Adevăr).

¹⁴ Ipolit, *Tâlcuire la Daniel*, 3.9.10.

Dumnezeu și mărturia lui Iisus Hristos, câte a văzut (Apocalipsa 1, 1-2).

În precuvântare, bine este să luăm seama că în toate scrierile lui, dumnezeiescul Ioan îndrăgește a se sluji de cuvinte ce se potrivesc dumnezeirii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, dar în scrierea de față se îndeletnicește mai vârtos cu graiuri potrivite omenității Sale, ca să nu pară a-L cunoaște pe El numai din cele dumnezeiești, iar nu și din cele omenești. Căci este semn al unei teologii curate a crede că dumnezeiescul Cuvânt S-a născut din Dumnezeu și Tatăl mai înainte de toți vecii și răstimpul, fiind de-o veșnicie și de-o fire cu Tatăl și cu Duhul și împreună-cărmuitor al veacurilor și a toată zidirea cugetătoare și simțită, după graiul preînțeleptului Pavel din epistola către Coloseni, că „întru El s-au zidit toate cele din ceruri și cele de pe pământ, cele nevăzute și cele văzute, ori scaunele, ori domniile, ori începătoriile, ori stăpâniile. Toate printr-Însul și pentru Dânsul s-au zidit [...] și El este cap trupului și Bisericii. Care este începutură și întâiul-născut din morți, ca să fie întru toate El Cel dintâi” (Coloseni 1, 16-18).

Tot astfel, [este semn al unei teologii curate] a crede că în vremea din urmă El a venit pentru noi și pentru a noastră mântuire și S-a făcut om nu cu schimbarea dumnezeirii, ci prin primirea trupului omenesc, insuflat cu minte, încât să-L cugete pe Emanuel unul în două firi, cea dum-

nezeiască și cea omenească, avându-le în chip desăvârșit, potrivit Cuvântului sălășluit și însușirii proprii și felurite a firilor, nici amestecându-se firile venite laolaltă într-o unime, însă nici despărțindu-se după unirea cea negrăită și fără de înșelare. Netrebnici sunt, dar, deopotrivă și Nestorie, și Eutihie, răutățile cele cu totul potrivnice una alteia.

Deci pentru a fi întocmai și curată învățătura despre Mântuitorul nostru, după ce în alte scrieri a stăruit asupra celor dumnezeiești ale Domnului, precum s-a spus, aici a stăruit asupra cuvintelor și cugetelor Sale omenești. Deci nici în acele scrieri nu a arătat cele dumnezeiești fără cele omenești, nici în acestea, cele omenești fără cele dumnezeiești. Deci, mai mult sau mai puțin, s-a slujit de ele în aceste scrieri. De aici, din însăși numirea de „Apocalipsă”¹⁵ înțelegem că este dată de Tatăl Fiului. Și este dată de Fiul nouă, robilor Săi. Și numind pe sfinți *robii* lui Hristos, a păzit slava ce i se cuvine Lui. Căci ai cui ar putea fi oamenii, dacă nu ai Făcătorului și Ziditorului oamenilor? Și cine este Făcătorul oamenilor și a toată zidirea? Nimeni altul decât Cuvântul și Fiul lui Dumnezeu Cel Unul-Născut. „Căci toate prin El s-au făcut” (Ioan 1, 3), zice scriitorul de față în Evanghelii.

¹⁵ „Apocalipsă” (ἀποκάλυψις) se tâlmăcește „Descoperire”.

Și de ce voiește să-i adauge: *cele ce trebuie să fie degrabă*? De vreme ce acelea ce aveau să fie încă nu s-au săvârșit, iar de când s-au zis acestea a trecut foarte mult timp, mai mult de cincizeci de ani, căci toți vecii întru nimic sunt socotiți în ochii lui Dumnezeu Cel fără de sfârșit și veșnic, „căci o mie de ani”, zice prorocul, „în ochii Tăi, Doamne, [sunt] ca ziua care a trecut degrabă și ca straja nopții” (Psalmi 89, 4). Deci pentru aceasta a adăugat *degrabă*, necăutând la lungimea anilor plinirii celor ce aveau să fie, ci la puterea și veșnicia lui Dumnezeu. Căci cu adevărat, toată îndelungarea vremii, oricât de întinsă și mare ar fi, este scurtă pe lângă veșnicie. Zice, dar: „Iisus Hristos mi-a însemnat cele ce au să fie”. Nu El Însuși descoperindu-Se și grăind, ci prin îngerul Său mi-a arătat tainele. Vezi iubirea de adevăr a acestui bărbat dumnezeiesc, care a adevărit că prin înger i s-a descoperit lui, iar nu din gura Domnului a auzit. Care, zice Ioan, a mărturisit cuvântul lui Dumnezeu și mărturia lui Iisus Hristos, câte a văzut. În același chip și în Evangheliile mărturisește, păzind întru sine adevărul învățaturii. A zis: „Acesta este cel care mărturisește despre acestea și a scris acestea. Și știm că adevărată este mărturia lui” (Ioan 21, 24). Și acum, zice, este martor al Cuvântului Dumnezeiesc văzut de el. Încă zice că [este martor] al descoperirii de față și al mărturiei încredințate de Hristos, adică: „prin mărturie, sunt martor și scriitor”.

Fericit cel care citește și ascultă cuvintele acestei prorocii și păzește cele ce s-au scris într-însa. Căci vremea este aproape (Apocalipsa 1, 3).

Nu îi numește fericiți pe cei ce o citesc numai. Căci așa, mulți ar fi fericiți, pentru că foarte mulți sunt cei care o citesc, ci pe cei care și ascultă și se supun poveștelor dintr-însa și pe cei care păzesc și țin cele spuse ca pe niște legi dumnezeiești. Căci zice: *vremea este aproape*, pentru că tot celui care păzește poruncile lui Dumnezeu aproape-i este vremea fericirii. Tot astfel, aproape este, zice, vremea împlinirii celor spuse. Fie zice așa, fie că aproape este vremea împlinirii celor spuse. Iar ce înseamnă *aproape* tâlcuiește în cele ce urmează:

Zice: *Ioan, celor șapte Biserici din Asia. Har vouă și pace de la Dumnezeu, Cel Ce este, Cel Ce era și Cel Ce vine* (Apocalipsa 1, 4).

Aceasta este ca și cum ar zice: „Har vouă de la Dumnezeul vostru al tuturor”. Căci Tatăl se numește pe Sine „Cel Ce este”, răspunzând din rugă preaînțeleptului Moise și zicând: „Eu sunt Cel Ce sunt” (Ieșirea 3, 14). Și despre Fiul spune dumnezeiescul evanghelist aici de față, zicând: „Întru început era Cuvântul. Și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul” (Ioan 1, 1).

Și iarăși zice în cea dintâi dintre epistolele sobornicești: „Ce era dintru început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit, despre Cuvântul vieții”

(I Ioan 1, 1). Și Îl numește *Cel Ce vine* pe Duhul Sfânt. Căci nu S-a pogorât doar în ziua Cincizecimii, potrivit celor istorisite în „Fapte”, ci și pururea vine către sufletele vrednice care L-au primit.

Și de la cele șapte duhuri, zice, care sunt înaintea tronului Său (Apocalipsa 1, 4).

Și cele șapte duhuri sunt șapte îngeri, nu ca și cum ar fi socotiți de aceeași cinste sau de-o veșnicie cu Sfânta Treime, să nu fie, ci slugi adevărate și robi credincioși. Căci zice prorocul către Dumnezeu: „că toate sunt slujitoare Ție” (Psalmi 118, 91). Iar în „toate” sunt cuprinși și îngerii. Și iarăși, același zice despre ei: „Binecuvântați pe Domnul toate puterile Lui, slugile Lui, care faceți voia Lui” (Psalmi 102, 21). În același chip și apostolul i-a vestit lui Timotei atunci când a scris cea dintâi epistolă: „îți mărturisesc”, zice, „înaintea lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos și a îngerilor aleși” (I Timotei 5, 21). Încă și prin aceea că a zis: *care sunt înaintea tronului Lui*, a mărturisit rânduiala de casnici și slujitori ai Lui, iar nu că sunt de o cinste [cu El].

Și de la Iisus Hristos, zice, Martorul Cel credincios, Cel întâi-născut din morți și Stăpânul împăraților pământului (Apocalipsa 1, 5).

Mai înainte a scris despre Cuvântul lui Dumnezeu Cel neîntrupat, zicând despre El: „Cel Ce era”. Acum vorbește despre El ca Cel Întrupat, zicând: „și de la Iisus Hristos”, nu împărțindu-L

în două, ci mărturisind despre El și aceasta, și aceea: și că este Cuvântul Tatălui, și că S-a întrupat. „Acesta este martor credincios”. Căci a mărturisit, după cum zice apostolul, înaintea lui Ponțiu Pilat mărturisirea cea bună (I Timotei 6, 13). Și „Cel Ce era”, pentru că este Dumnezeu și Domn a toate, chiar dacă S-a întrupat. Și o astfel de mărturie este adevărul. Căci adevărul îl numește credincios și vrednic de crezare. *Cel întâi-născut din morți*. Despre El și Pavel mărturisește aceasta, zicând: „Care este începătură, întâiul-născut din morți” (Coloseni 1, 18).

Și Îl numește întâiul-născut din morți, ca Unul Ce a pus începutul învierii de obște și „ne-a deschis nouă cale nouă și vie”, învierea din morți, „prin catapetasmă, adică prin trupul Său”, potrivit Scripturii (Evrei 10, 20). Căci toți câți au înviat din morți mai înainte de Domnul iarăși au fost dați morții. Căci nu era aceea adevărata înviere, ci izbăvire de moarte numai pentru o vreme. Pentru aceasta, niciunul dintre aceștia nu a fost numit întâi-născut din morți. Ci Domnul este numit așa, ca Cel Ce s-a făcut începutul și pricina adevăratei Învieri. Și fiind ca o începătură a învierii oamenilor, S-a făcut om și a trecut El Cel dintâi, ca dintr-un pridvor, de la moarte la viață. Căci numai despre Domnul a scris dumnezeiescul Pavel în epistola către Romani, zicând: „știind”, zice, „că Hristos Cel Ce a înviat din morți nu mai moare. Moartea nu-L

mai stăpânește. Căci cel ce a murit, a murit o dată pentru totdeauna păcatului. Iar cel ce viază, lui Dumnezeu viază" (Romani 6, 9-10).

Zice: *Și este Stăpânul împăraților pământului.* Aceasta a zis-o și Daniel către babilonian: „Până ce cunoști că Cel Preainalt stăpânește peste împărăția cerurilor. Și căruia I se va părea o va da pe ea" (Daniel 5, 23). Deci Hristos stăpânește și peste toate cele din ceruri. Iar acum grăiește și despre cei de pe pământ. Și mai înainte Îl arată pe El a împărăți și peste cetele sfinte din ceruri.

Zice: *Celui Ce ne-a iubit pe noi și ne-a spălat pe noi de păcatele noastre cu sângele Său. Și ne-a făcut nouă¹⁶ împărăție, preoți lui Dumnezeu și prorocii Lui. Acestuia fie slava și puterea în vecii vecilor, amin* (Apocalipsa 1, 5-6).

Înșiruirea cuvintelor începe de la cele din urmă către cele dintâi. Zice că *Acestuia este slava și puterea, Celui Ce ne-a iubit pe noi.* Căci cum să nu ne iubească Cel Ce S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru viața lumii? (I Timotei 2, 6) *Și Care ne-a spălat pe noi de păcatele noastre cu sângele Său.* Căci Acesta a șters, „cu dogmele, zapisul ce era asupra noastră, care era potrivit nouă, și l-a pironit pe lemnul Crucii Lui" (Coloseni 2, 14), plătind păcatele noastre cu moartea Lui și făcân-

¹⁶ Oecumenius citește aici, potrivit unor manuscrise ale Apocalipsei, „pentru noi”, „nouă” (ἡμῖν), în loc de obișnuitul „pe noi” (ἡμᾶς).

du-ne slobozi de fărădelegile noastre cu sângele Lui, prin aceea că S-a făcut ascultător până la moarte și încă moarte pe Cruce, ca Unul Ce a tă-măduit neascultarea noastră (Filipeni 2, 8).

Și ne-a făcut nouă împărăție. Și care este folosul că ne-a făcut pe noi, zice, *preoți lui Dumnezeu și proroci ai Săi?* Căci aceea că oamenii s-au făcut vrednici de acestea ne încredințează și de împărăția ce va să fie și ne gătește și acum slavă negrăită. Căci lucrul acesta este mai mare și mai minunat decât a ne spăla păcatele noastre cu sângele Său și este vrednic a fi dar dumnezeiesc. Încă și a ne face preoții și prorocii lui Dumnezeu pe noi, care nu am adus nimic mai înainte, este tot semnul unui astfel de dar.

Iată, vine pe norii cerului și Îl va vedea pe El tot ochiul și cei care L-au împuns. Și vor plânge înaintea Lui toate semințiile pământului. Așa, amin (Apocalipsa 1, 7).

Că va să vină *pe norii cerului* spune și Domnul Însuși despre Sine în Evanghelia de la Marcu, așa zicând: „și puterile care sunt în cer se vor cutremura. Și atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori cu putere și cu slavă multă" (Marcu 13, 25-26). Căci socotesc că așa cum este scris în Faptele Apostolilor că, suind El la ceruri în ziua Înălțării, „un nor L-a luat de la ochii lor”, tot așa iarăși va veni cu un nor (Fapte 1, 9). Și socotesc că dumnezeiasca Scriptură îi numește pe sfinții îngeri în chip simbolic „nori”, pentru că